

Retningslinjer

FOR ADHD NORGE

ADHD NORGE

Innholdsfortegnelse

1 ETISKE RETNINGSLINJER

1. Etiske retningslinjer for ADHD Norge....4
2. Retningslinjer for personvern....6
3. Seksuell trakassering, overgrep og varsling....9
4. Retningslinjer for samarbeid med legemiddelindustri og private og kommersielle aktør....13
5. Retningslinjer ved brudd på vedtekter, retningslinjer eller vedtak gjort av Landsmøte eller Landsstyret....15

2 KOMMUNIKASJON

1. Retningslinjer for sosiale medier....17

3 FRIVILLIG ARBEID

1. Retningslinjer for politiattest i ADHD Norge....20
2. Retningslinjer for økonomistyring....22
3. Retningslinjer for profilartikler....25
4. Retningslinjer for brukermedvirkere i ADHD Norge....26
5. Retningslinjer for likepersonskoordinator....28
6. Retningslinjer for arbeid i valgkomiteer i organisasjonen....29
7. Retningslinjer ved opphør av medlemskap for brukerrepresentanter og tillitsvalgte....31
8. Retningslinjer for inaktive fylkes- og lokallag....32

4 ØVRIGE RETNINGSLINJER

1. Retningslinjer for tildeling av gaver ved avgang fra sentrale tillitsverv i ADHD Norge....34
2. Hva som dekkes av kostnader til formelle møter i ADHD Norge....35
3. Retningslinjer for prosjektsøknader i Stiftelsen DAM....37

Kapittel 1:

Etiske retningslinjer

1 Etiske retningslinjer for ADHD Norge

ADHD Norge bygger sin virksomhet på at alle mennesker er likeverdige, med likeverdig rett til et selvstendig og meningsfylt liv. For å oppnå et godt omdømme og høy tillit er organisasjonen avhengig av profesjonalitet, kompetanse og høy etisk standard i alle ledd.

De etiske retningslinjene gjelder for ansatte og tillitsvalgte i ADHD Norge, samt for andre personer som opptrer på vegne av organisasjonen.

Det forventes at ansatte, tillitsvalgte og andre personer som opptrer på vegne av organisasjonen kjenner til og følger organisasjonens etiske retningslinjer.

Ansatte og tillitsvalgte, samt andre personer som opptrer på vegne av organisasjonen, skal opptre med aktsomhet, redelighet og saklighet. Det forventes at disse avstår fra handlinger som kan bidra til å svekke tilliten eller omdømmet til organisasjonen. Det forventes også at disse fremstår som gode rollemodeller for hverandre og for publikum. Retningslinjene baseres på gjeldende lovverk samt allmenngyldige verdier og normer. De etiske retningslinjene er tilgjengelig på ADHD Norges hjemmeside. Det er fylkesledernes oppgave å sørge for at alle tillitsvalgte gis anledning til å sette seg inn i retningslinjene, men det er hver enkeltes ansvar at disse følges. Det er fylkes- og/eller lokallagsleder sitt ansvar å følge opp eventuelle uheldige situasjoner hvor representanter fra fylkeslaget eller lokallaget er involvert. Dette gjelder også på samlinger eller arrangementer i sentral regi.

Organisasjonen skal ikke legge opp til noen former for salg eller markedsføring som kan oppfattes som støtende eller stridende mot vanlige samfunnsnormer. ADHD Norge har ingen nettbutikk og organisasjonen har ingen aktiviteter hvor hensikten er å berike organisasjonen. Dette gjelder også innsamlingsaksjoner, sponsoravtaler, cashbackavtaler og kommersielt salg som f.eks salg av kakebokser, sokker, toalettpapir o.l.

ADHD Norge er avhengig av et nært samarbeid med ulike fagmiljøer og leverandører. ADHD Norge forholder seg hele tiden til et vitenskapelig, evidensbasert, faglig kunnskapsgrunnlag.

■ Personlig opptreden

Alle i ADHD Norge skal opptre med respekt og integritet overfor dem de kommer i kontakt med i sitt arbeid/engasjement. Alle med verv i organisasjonen skal etterleve dette og tilstrebe at de som tar kontakt eller blir kontaktet, blir møtt på en respektfull måte.

Det skal vises toleranse for andre interessenters holdninger og meninger.

Mobbing og nedsettende omtale av andre i og utenfor ADHD Norge skal ikke forekomme.

■ Taushetsbestemmelser

Alle tillitsvalgte skal undertegne taushetserklæring. Kravet til taushetsplikt opprettholdes selv ved opphør av stilling eller tillitsverv.
Taushetsplikten gjelder også etter at man har gått ut av organisasjonen.

Interessekonflikter/habilitet

ADHD Norges ansatte og tillitsvalgte skal unngå situasjoner hvor det kan oppstå konflikt mellom personlige og/eller økonomiske interesser og organisasjonens interesser. Ansatte og tillitsvalgte skal ikke delta i beslutninger der de kan antas å ha personlige preferanser / interesser.

Det må ikke kunne oppstå tvil om upartiskhet.

Ansattes ektefelle/samboer kan ikke ha ledende tillitsverv i noen ledd i organisasjonen.

Deltakelse i offentlig debatt og bruk av sosiale medier

Det forventes også at ansatte, tillitsvalgte eller andre som opptrer på vegne av organisasjonen er aktsomme ved bruk av sosiale medier og særlig når det gjelder omtale av organisasjonen, organisasjonens medlemmer, personer med ADHD eller deres pårørende og nærstående.

Ansatte og tillitsvalgte som opptrer på vegne av organisasjonen har en grunnleggende rett til å delta i den offentlige debatten. Grenseoppgangen mellom ytringsfrihet og lojalitet til organisasjonen må allikevel nøye avveies, og hvis den enkelte er i tvil, forventes det at dette avklares med ADHD Norge sentralt. Generalsekretær er talsperson for organisasjonen ift landsdekkende medier, hvis ikke annet er avtalt med Landsstyret.

Rusmidler

Som representant for ADHD Norge skal det utvises avhold fra alle ulovlige rusmidler.

Oppdager man bruk av illegale rusmidler meldes dette umiddelbart til nærmeste leder.

Alle arrangement for barn og ungdom (0–18 år) har nulltoleranse for alkohol.

Alle arrangementer i regi av ADHD Norge skal preges av måtehold og ansvarlighet når det gjelder rusmidler.

2 Retningslinje for personvern i fylkes- og lokallag

Fylkes- og lokallagene i ADHD Norge har ansvar for at behandling av personopplysninger skjer i tråd med personopplysningsloven (GDPR). Som tillitsvalgte er alle forpliktet til å følge gjeldende rutiner for personvern. Denne retningslinjen gir en oversikt over plikter, og er en praktisk veileder for å sikre etterlevelse og bevisstgjøring i arbeidet med personopplysninger.

Den overordnede personvernerklæringen for ADHD Norge finnes på vår hjemmeside www.adhdnorge.no/personvern

Hva regnes som personopplysninger?

Personopplysninger er alle opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson, for eksempel:

- Navn, adresse, telefonnummer, e-postadresse
- IP-adresse, kursdeltakelse, aktivitetslogg
- Helseopplysninger, matallergier
- Brukeratferd på nettsider eller sosiale medier

Alt dette omfattes av personvernlovgivningen og krever at det behandles forsvarlig.

Samtykke

Du må alltid innhente frivillig og informert samtykke når:

- Bilder og video tas av personer på arrangement.
- Personopplysninger deles med en tredjepart (f.eks. foredragsholder, hotell).
- Sensitive opplysninger samles inn som helsebehov.

Praktisk:

- For barn under 15 år må foresatte samtykke skriftlig
- Samtykkeskjemaer finnes i Consio
- I e-post: bruk alltid blindkopi (BCC) til deltakere
- Påmeldingsskjema bør inneholde teksten: «Ved å melde deg på, samtykker du i ADHD Norges personvernerklæring.»

Lagring og sletting av persondata

- Persondata kan lagres i inntil 3 måneder etter et arrangement
- Unntak dersom det er rapporteringsplikt til andre instanser (f.eks. Bufdir) eller man må etterfølge regnskapsloven (inntil 5 år)
- Etter forespørsel har den registrerte rett til sletting
- Slettes også hvis samtykke trekkes tilbake eller formålet faller bort
- Gå jevnlig gjennom e-post og mapper: slett CV-er, deltakerlister, adresselister, timelister m.m. med mindre det finnes gyldig grunnlag.

Avvik og datasikkerhet

Ved brudd på personvernet (for eksempel feilutsendelser, tap av data), meld straks til personvernkontakt i ADHD Norge:

- Lill Merethe Tjeldvoll, e-post: lill@adhdnorge.no , tlf: 452 53 401.

Det vurderes sentralt om avviket skal meldes til Datatilsynet:

- Fylkes- og lokallag melder egne avvik via sin egen Altinn.
- Sekretariatet melder egne avvik via sin egen Altinn.

Systemer og IT-sikkerhet

Sørg for at leverandører av IT-systemer og nettsider har innebygd personvern.

Databehandleravtale skal inngås med:

- Leverandører av IT-tjenester
- Eksterne samarbeidspartnere som håndterer persondata

Vurdering av risiko og konsekvenser (DPIA)

Vurder alltid risiko før dere starter ny behandling av persondata (f.eks. ny kurspåmelding, nettside eller annen plattform):

- Hvilke data behandles?
- Hvem har tilgang?
- Hva er konsekvensen ved feil?

Bruk av sosiale medier

Hvis dere har egne sider på f.eks. Facebook, har dere felles behandlingsansvar med plattformen.

- Ikke publiser bilder eller navn uten samtykke
- Ikke send sensitive opplysninger usikret
- ADHD Norge har egne retningslinjer for sosiale medier. Disse ligger i Consio og på nettsiden

Kontinuerlig forbedring

Personvernarbeid er en kontinuerlig prosess. Jevnlig gjennomgang anbefales:

- Slett utdaterte e-poster
- Rydd i digitale og fysiske mapper
- Vurder lagrede dokumenter opp mot gjeldende behov og regelverk
- Still spørsmål ved om data fortsatt skal lagres

Ta kontakt med personvernansvarlig i ADHD Norge for spørsmål.

Ordliste

Begrep	Forklaring
Personopplysninger	Enhver opplysning som kan knyttes til en person
Den registrerte	Personen som personopplysningene er knyttet til
Behandling	Enhver operasjon – innsamling, lagring, sletting, osv.
Behandlingsansvarlig	Den som bestemmer formålet med databehandlingen
Databehandler	Den som behandler data på vegne av behandlingsansvarlig
Databehandlingsavtale	En avtale mellom databehandler og behandlingsansvarlig om hvordan personopplysninger skal behandles
Samtykke	Frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring
Avvik	Brudd på personvernet eller informasjonssikkerheten

Nyttige lenker

- Datatilsynet – personvern og informasjonssikkerhet
  https://www.datatilsynet.no

- Veiledning – Virksomhetenes plikter
  https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter

- Meld avvik til Datatilsynet
  https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/avvik/meld-avvik-til-datatilsynet

- Datatilsynet – Veileder for internkontroll og informasjonssikkerhet
  https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/informasjonssikkerhet-internkontroll/

- Sikkerhetsportal – Nettvett.no
  https://nettvett.no/

3 Seksuell trakassering, overgrep og varsling

ADHD Norge er forpliktet til å skape et trygt miljø der seksuell trakassering ikke forekommer. Organisasjonen har et tydelig ansvar for både å forebygge og forhindre slik atferd. Seksuell trakassering er ofte knyttet til maktmisbruk, og det er derfor avgjørende at personer i ledende stillinger er bevisst på dette forholdet, og aldri utnytter sin posisjon til å begå seksuelle overtramp. ADHD Norge skal aktivt arbeide for å fremme respekt, likeverd og trygge relasjoner i alle nivåer av organisasjonen.

Hva er seksuell trakassering?

Seksuell trakassering er enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som enten har til hensikt eller resulterer i en krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdigende, ydmykende eller plagsom opplevelse for den som rammes.
Dette kan være, men ikke begrenset til, uønsket fysisk berøring som klapping, klyping eller omfavnelser, kommentarer om kropp eller utseende. Trakasseringen kan også forekomme digitalt, for eksempel gjennom upassende meldinger, bilder eller videoer sendt via sosiale medier eller e-post.

Hva er seksuelle overgrep?

Seksuelle overgrep innebærer å tvinge et annet menneske til seksuell handling mot dets vilje. Dette kan skje gjennom vold, trusler eller ved at offeret ikke er i stand til å motsette seg eller gi samtykke, for eksempel ved rus eller bevisstløshet. Eksempler på seksuelle overgrep kan være voldtekt, forsøk på voldtekt, ufrivillig beføling eller å tvinge noen til å delta i eller se på seksuelle aktiviteter.

Følgende retningslinjer gjelder for alle i ADHD Norge:

Ansatte, tillitsvalgte og frivillige i ADHD Norge har hovedansvar for at følgende retningslinjer gjøres kjent og overholdes i organisasjonen:

1. Behandle alle med respekt, og avstå fra alle former for kommunikasjon, handling eller behandling som kan oppleves som seksuelt krenkende.
2. Unngå berøringer som kan oppleves som uønsket.
3. Unngå alle former for verbal intimitet som kan oppleves som seksuelt ladet. Det kan være uttrykk, vitser og meninger som omhandler kjønn eller seksuelle orientering på en negativ måte.
4. Respekter andres grenser og privatliv.
5. Ikke tilby noe form for motytelse i den hensikt å forlange eller forvente seksuelle tjenester i retur.
6. Gripe inn og varsle dersom man opplever eller observerer brudd på disse retningslinjene.

Se forøvrig varslingsrutiner

- **Har du opplevd seksuell trakassering og/eller overgrep?**

- Snakk med noen du stoler på.
- Kontakt politi og/eller overgrepsmottak om du har blitt utsatt for overgrep
- Politiet: 02800 / *www.politi.no*
- Overgrepsmottak: *www.overgrepsmottak.net / www.dinutvei.no*
- Politiet kan formidle kontaktinformasjon til det lokale krisesenteret

Varsling

Det skal være både enkelt og trygt å varsle i ADHD Norge. Hvis du opplever noe i organisasjonen som ikke er i tråd med ADHD Norges verdigrunnlag, er det ønskelig at det varsles. Alle varsler blir tatt på alvor av ADHD Norge.

Alle varsler skal behandles seriøst og fortrolig. Det betyr at identiteten til varsler og personer/ hendelser det er varslet om, ikke skal gjøres kjent for flere enn det som er nødvendig for den videre behandling av saken.

Den som varsler, skal beskyttes mot gjengjeldelse (straff) som følge av slik varsling.

Det er mulig å varsle anonymt. En kan velge å ikke oppgi navn eller be om anonymitet ved behandling av saken. Normalt vil imidlertid åpenhet sikre bedre saksgang og et bedre resultat.

Alle varsler skal uansett behandles konfidensielt.

1. Hva kan jeg varsle om?

Alle brudd på ADHD Norges verdigrunnlag og retningslinjer er i grunn til å varsle. Alle har et ansvar for å gripe inn og varsle dersom dette forekommer. Listen nedenfor viser hva som er grunner til å varsle:

- fare for liv og helse
- fare for klima eller miljø
- Mobbing, trakassering og diskriminering
- Overgrep, vold eller seksuell trakassering
- Korrupsjon eller annen økonomisk kriminalitet som tyveri og underslag
- Myndighetsmisbruk/maktmisbruk
- Brudd på regler om arbeidsmiljø
- Upassende gaver eller bonuser
- Brudd på ADHD Norges verdier, vedtekter eller etiske retningslinjer
- Brudd på generell norsk lovgiving

2. Hvem kan varsle?

ADHD Norge oppfordrer alle som opplever kritikkverdige forhold i organisasjonen til å si ifra. Enten du er ansatt, innleid, frivillig, tillitsvalgt, deltager eller på annen måte er i kontakt med ADHD Norge er det mulig å varsle dersom du opplever kritikkverdige forhold i organisasjonen.

3. Hvordan kan jeg varsle?

Varsling om kritikkverdige forhold kan gjøres ved personlig oppmøte, over telefon eller skriftlig. Et varsel bør inkludere fullt navn, med mindre anonymitet er ønsket. Beskriv grunnlaget for observasjonen eller bekymringen så konkret som mulig.

Det kan også være nyttig å oppgi informasjon om eventuelle tidligere saker av relevans, samt hvem andre som er kjent med forholdet det varsles om. Varslingen skal skje

på en forsvarlig måte, og den som varsler må ta ansvar for sine uttalelser.

4. Hvem kan jeg varsle til?

Varsling av kritikkverdige forhold skal i utgangspunktet skje på laveste nivå, det vil si ditt fylkes- eller lokallagsstyre og følge tjenestevei. Er det mistanke om et mer alvorlig, straffbart forhold, bør politiet varsles.

For å melde fra om kritikkverdige forhold, kan du kontakte følgende i ADHD Norge:

- Leder i lokallag: Eventuelt andre i styret.
- Leder i fylkeslag: Eventuelt andre i styret.
- ADHD Norge sentralt ved generalsekretær.

Du kan også si ifra til en ansvarsperson eller leder for den aktiviteten du er med i eller arrangementet du har deltatt på.

5. Hvordan håndteres varsler i ADHD Norge?

Både varsler og den det blir varslet om har krav på å forsvarlig bli tatt hånd om både mens saken behandles og etter at saken er ferdig behandlet.

1. Mottaker av varselet skal foreta nødvendige undersøkelser av varselet snarest mulig, og iverksette tiltak på grunnlag av sine undersøkelser. Varsler blir enten videre formidlet til riktig instans eller behandlet av mottakeren.

2. Varsleren bør rådes til å vurdere en anmeldelse av forholdet hvis mistanken er begrunnet med seksuelt overgrep/straffbar hendelse. Etterforskning av saken skal overlates til politiet. Det er ikke ADHD Norges oppgave å vurdere om det som har skjedd er i strid med norsk lov og dermed straffbart.

3. Dersom person(er) er gjenstand for varselet, skal de informeres så snart som mulig om hvilke opplysninger som er gitt, og gis mulighet til å fremsette sin versjon av saken. Det tas forbehold for saker hvor det av hensyn til den videre undersøkelsen er avgjørende at vedkommende på gitt tidspunkt ikke gjøres kjent med varselet.

4. Varslingssaker skal behandles fortrolig og i henhold til personvern-lovgivningen. Fortrolighet innebærer i denne sammenheng at identiteten til varsler og den/de det ev. er varslet om, ikke skal gjøres kjent for flere enn det som er nødvendig for den videre behandling av saken.

5. Hvilken prosedyre eller fremgangsmåte som velges, vil være avhengig av sakens karakter. Ledelsen, helst representert med to personer, må avholde separate møter med begge parter. Man vil vurdere å hente inn ekstern hjelp.

6. Avhengig av utfallet av samtalene, må ledelsen vurdere om det skal iverk-sette eventuelle reaksjoner mot den det varsles om. Det kan være permittering, suspendering, oppsigelse, fratakelse av oppgaver eller utestengelse. For å verne om partene involveres kun de personene som er strengt nødvendig for å håndtere saken.

7. Hvis organisasjonen, etter en helhetlig vurdering, mener at det ikke foreligger kritikkverdig forhold, skal de involverte i saken få tilbakemelding om at saken avsluttes så raskt som mulig.
   Tilbakemeldingen skal gis på en slik måte at den det er varslet om kan oppleve å være fri for mistanke.

8. Ved særlig alvorlige saker skal behandlerne av varselet være opptatt av å følge opp den som hevder å være utsatt for seksuelt overgrep og/eller straffbar handling.

9. Det kan likevel være viktig å følge opp pågående straffbare saker internt, også under en eventuell rettssak, for å ivareta begge parter i saken, andre medlemmer, ansatte, tillitsvalgte eller frivillige.

4 Retningslinjer for samarbeid med legemiddelindustri og private og kommersielle aktører

Bakgrunnen for denne retningslinjen er at ADHD Norges integritet og bindinger skal være uttalte, ryddige og forutsigbare. ADHD Norges største finansiør er staten gjennom ulike tilskudd bl.a. gjennom Helsedirektoratet, Bufdir m.fl. Dette innebærer at organisasjonen har noen grunnholdninger i sitt syn på diagnosen ADHD, fagfeltet innenfor ADHD og forskning på ADHD. ADHD Norge gir ikke råd om legemiddelbruk og ADHD Norge ser det som nødvendig å begrense og avgrense samarbeidet med private og kommersielle aktører.

ADHD Norge forholder seg til de nasjonale retningslinjene og diagnosemanualen som ligger til grunn for diagnosen og ADHD Norge jobber kunnskapsbasert. ADHD Norge skal ikke være en konkurrent til staten når det gjelder hjelpetilbud og tjenester, men et supplement og understøtte de tjenestene og hjelpetilbudene som staten gir, evt være en samarbeidspartner der hvor staten trenger det.

Legemiddelindustrien

ADHD Norge samarbeider ikke med legemiddelindustrien. ADHD Norge kan imidlertid ha kontakt og en dialog med ulike legemiddelfirmaer ettersom flere av disse også driver med forskning.

ADHD Norge skal ikke motta noen former for honorarer, tilskudd eller finansiering fra legemiddelindustrien. ADHD Norge ønsker ikke å assosieres med kommersielle interesser som kan skade organisasjonens omdømme og uhildethet.

ADHD Norge gir ikke råd om medisinbruk annet enn på generelt grunnlag.
ADHD Norge skal ikke anbefale spesifikke legemidler i behandlingen av ADHD.

ADHD Norges ansatte, tillitsvalgte og likepersoner kan på generelt grunnlag opplyse om hvilke medisiner som er tilgjengelige i Norge, men må samtidig opplyse om at eventuell medisinering er en sak mellom den enkelte og dennes behandler / lege.

Private og kommersielle aktører

ADHD Norge kan engasjere representanter for det private markedet til enkeltoppdrag, slik som fagkonferanser, enkeltprosjekter osv. såfremt disse ikke representerer et synspunkt som er i konflikt med ADHD Norges verdier, eller kan skape en usikkerhet rundt hva ADHD Norges interesser og synspunkter er.

Det er ikke ønskelig at ADHD Norge assosieres med kommersielle interesser. ADHD Norge skal ikke reklamere for privatpraktiserende aktører i forbindelse med utredning og behandling av ADHD, heller ikke i perioder hvor ventelistene i det offentlige er lange og mange blir avvist.

Private aktører som har en aktiv avtale med spesialisthelsetjenesten (avtalespesialister) er å anse som det offentliges forlengede arm og kan det samarbeides med. Det er viktig å merke seg at en avtale kan sies opp når som helst og at de da ikke lenger er å anse som en avtalespesialist. ADHD Norge skal gjøre nøye vurderinger av forsvarlighet opp mot ovennevnte kriterier før vi samarbeider med fagpersoner som har for sterke bindinger til legemiddelindustrien.

Der hvor ansatte, tillitsvalgte og likepersoner i ADHD Norge får spørsmål om anbefalinger av private aktører for utredning eller behandling, må det opplyses at vi ikke gir anbefalinger.

- **Øvrige bindinger**

ADHD Norges ansatte, tillitsvalgte og likepersoner skal ikke kunne benytte organisasjonen som arena for salg av eller reklame for egne tjenester. Det skal aldri oppstå usikkerhet om hvem man representerer.

5 Retningslinjer ved brudd på vedtekter, retningslinjer eller vedtak gjort av Landsmøte eller Landsstyret.

Dersom et fylkes- eller lokallagsstyre ikke følger vedtekter, retningslinjer eller vedtak gjort av Landsmøte (LM) eller Landsstyret (LS) vil en eller flere av følgende sanksjoner settes i verk:

- Utbetaling av medlemskontingent til fylkeslaget holdes tilbake.
- Muligheten for å søke sentrale midler som LNU/Frifond og Trivselsmidler uteblir.
- Muligheten for å sende inn søknader til DAM stiftelsen uteblir.
- Muligheten for å melde på tillitsvalgte til sentrale kurs, som f.eks likepersonskurs uteblir.
- Fylkeslaget får ikke sende representanter til fylkesledersamling.
- Fylkeslaget får ikke sende representanter på høringsmøte.
- Fylkeslaget eller lokallaget får ikke delta på dialogmøter.

LS og sekretariatet skal først gå i dialog med det aktuelle fylkes- eller lokallagsstyre for å forklare hvilket brudd som er gjort og fylkes- eller lokallagsstyre skal få mulighet til å rette opp bruddet før sanksjoner iverksettes. Det vil være LS som vedtar sanksjonene.

Sanksjonene opprettholdes frem til bruddet opphører.

Kapittel 2:

Kommunikasjon

Merkevarebygging hviler på at merkevaren er lik og gjenkjennelig og det er derfor viktig at vi signaliserer at vi er én organisasjon og at vi har én logo. Det forventes at alle som er en del av ADHD Norge slutter seg til bruken av et felles grafisk uttrykk. Enhetlig profilering er en del av dette og det er derfor ikke mulig for fylkeslag å felle inn ny tekst i logoen. Dette har vært gjeldende praksis siden ADHD Norge fikk ny logo i begynnelsen av 2016 og det står i designmanualen.

Som medlem, tillitsvalgt eller ansatt er man en ambassadør for ADHD Norge. Vær derfor bevisst din rolle når du publiserer på nettet. Det du skriver på sosiale medier kan bli sett og oppfattet av mange. Bruk sunn fornuft. Opptre på samme måte som du ville gjort ellers i hverdagen.

Pass på at du ikke sprer opplysninger som skader og ikke er i samsvar med ADHD Norges etiske retningslinjer. Dukker det opp spørsmål eller om man er i tvil, kontakt ADHD Norge sentralt.

Tenk gjennom konsekvensene for ADHD Norge og for mennesker med diagnosen før du publiserer noe. Send spørsmål videre til en som er kompetent til å svare. Vern om konfidensiell informasjon. Vær varsom med bruk av bilder og innhent tillatelse. Når du mottar verdifull kunnskap, kompetanse og innsikt, del den der det passer.

1 Retningslinjer for sosiale medier.

Sosiale medier har en rekke fordeler for ADHD Norge som organisasjon. De gjør det lettere for ansatte, tillitsvalgte og medlemmer å nå mange mennesker med sitt budskap. Det er derfor viktig å være oppmerksom på at det man skriver som privat person lett kan kobles til ADHD Norge, for eksempel via logo som profilbilde. Alle som bruker sosiale medier i kraft av å være ansatt, tillitsvalgt eller medlem plikter å følge disse retningslinjene.

ADHD Norge er til stede i sosiale medier fordi vi ønsker å

- gjøre ADHD Norge mer tilgjengelig for medlemmer og andre
- spre kunnskap om ADHD og områder som er av interesse
- gi bedre service til medlemmene
- utvikle tjenestene og oppgavene våre gjennom innspill fra medlemmer og andre
- styrke merkevaren ADHD Norge
- forbedre omdømmet til diagnosen og ADHD Norge

Det skal gjøres en nøye vurdering av hvorfor og hvordan vi skal bruke sosiale medier. Vurderingen må omfatte om man har ressurser til den fortløpende oppfølgingen som bruk av sosiale medier krever. Det er et styreansvar på det enkelte nivå å avgjøre om en skal benytte sosiale medier

Felles profil: Bruk av sosiale medier skal lenkes til ADHD Norge, og det visuelle uttrykket skal være i samsvar med organisasjonens grafiske profil og vise at siden tilhører ADHD Norge. Logoer som kan ligne ADHD Norge sin, kan forvirre lesere og svekke ADHD Norge som merkevare.

Godkjenning av etablering og drift av nye sider med ADHD-logo skal vedtas av det enkelte organisasjonsledd og meldes til sekretariatet. Ved bruk av sosiale medier skal dette koples til organisasjonens epostadresse.

Det skal alltid være minst to som har ansvaret for oppfølging av de ulike sosiale media. De må også følge med i ferier etc.

Personvern: Påmelding til arrangementer skal ikke skje på sosiale medier.

Skriv aldri noe som du ikke vil eller kan gjøre offentlig kjent. Husk at mange ikke ønsker å få offentliggjort opplysninger. Tilsvarende gjelder for foto, film, video og lydopptak.

Publisering av bilder, film, video og lydopptak i sosiale medier skal alltid være skriftlig godkjent av den/de som er avbildet. Bilder, film, video og lydopptak av barn under 15 år skal kun publiseres med skriftlig samtykke fra barnets foreldre eller foresatte.

Et samtykke kan som hovedregel trekkes tilbake.

Internkommunikasjon og lukkede grupper

Styrer eller grupper som vil bruke sosiale medier i sin interne kommunikasjon, må være oppmerksomme på at man ikke kan pålegge medlemmer å registrere seg med personlig konto i sosiale medier. Slik registrering må være frivillig og opp til den enkelte å ta avgjørelse om.

Bruk av sosiale medier skal aldri erstatte kommunikasjon via medlemssystemet og hjemmeside. Bruk av sosiale medier er kun ett supplement til dette.

ADHD Norge skal ikke ha lukkede grupper.

Husk at det er forskjell på åpne og lukkede grupper. I åpne grupper har alle tilgang på informasjonen, mens i lukkede grupper har bare de som er medlemmer tilgang. Ta hensyn til dette når du publiserer informasjon.

Det vises for øvrig til dokumentet "Råd og tips om å være på sosiale medier"

Kapittel 3:

Frivillig arbeid

1 Retningslinjer for politiattest i ADHD Norge

ADHD Norge vedtok i 2017, med hjemmel i strafferegistreringsforskriften (§ 12 nr.4 p), krav om politiattest for frivillige og ansatte. Dette innebærer at fylkeslag og lokallag plikter å innhente politiattest for alle personer over 15 år som skal utføre oppgaver for organisasjonen, uansett om dette innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller ikke.

ADHD Norge mener at en felles praksis i hele organisasjonen best mulig sikrer hensynet til barna, hensynet til personvern og hensynet til organisasjonen.

- **Bakgrunn:**

ADHD Norge skal være et trygt sted å være for alle, og særlig for barn. Dessverre har det i dagens samfunn vist seg nødvendig å kontrollere voksne som utfører oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

- **Prosedyre:**

Fylkeslagene og lokallagene skal oppnevne en ansvarlig person og en vara for kontroll og håndtering av politiattester blant sine tillitsvalgte. Disse meldes inn til politiattestansvarlig i sekretariatet i ADHD Norge og blir registrert som dette i medlemssystemet. Dersom ansvarlig person eller vara fratrer sitt verv må dette innmeldes, og ny representant velges.

Politiattestansvarlig og vara må undertegne fullmakt/taushetserklæring for håndtering av politiattester. Denne sendes politiattestansvarlig i sekretariatet i ADHD Norge.

Alle styremedlemmer, vara og likepersoner i fylkeslag og lokallag, skal fremvise politiattest. Styreleder må sjekke politiattestansvarlig og vara. Ved valg av nytt styre må politiattestansvarlig besørge og legge til rette for at søknad om politiattest og videre framvisning igangsettes umiddelbart. **NB!** Politiattesten skal kun framvises, ikke arkiveres!

Dersom fylkeslagene, lokallagene og/eller sekretariatet har tillitsvalgte eller bruker andre personer utenom styret som utfører oppgaver knyttet til arbeid og arrangementer med mindreårige i regi av ADHD Norge, skal disse også framvise politiattest.

Søknad om politiattest foregår elektronisk og krever attest fra organisasjonen på formål for politiattest. Denne fylles ut av politiattestansvarlig i de enkelte styrer/lokallag, skannes og oversendes søker, evt overleveres på annen måte.

➔ *Søknad om politiattest gjøres på http://attest.politi.no.*
➔ *Ytterligere informasjon https://www.politi.no/tjenester/politiattest/*

Personer under 18 år kan også søke, men viktig å huske at bekreftelsen må inneholde foresattes signatur.
Bekreftelse på fremvist politiattest registreres i medlemssystemet av politiattestansvarlig i fylkes- og lokallagene dersom ingen merknader. (se egen brukerveiledning) Dersom politi-attesten inneholder merknader skal politiattestansvarlig for ADHD Norge sentralt kontaktes. Politiattesten skal på intet tidspunkt oppbevares av ADHD Norge eller andre, eller sendes per e- post.

Personer som ikke leverer politiattest eller har anmerkninger på attesten, skal ikke gis oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

Styrene i fylkes- og lokallagene er ansvarlig for at ADHD Norges retningslinjer for politiattest overholdes.

- **Taushetserklæring:**

I forhold til forvaltningsloven har ikke frivillige eller ansatte i frivillige organisasjoner juridisk taushetsplikt. Det er likevel enkelte særlover som gjelder spesielle yrkes- grupper som gjør at de vil kunne straffeforfølges hvis taushetsplikten brytes. Det er viktig å være bevisst at selv om frivillige ikke er pålagt taushetsplikt, så bør ikke informasjon om merknader på politiattester eller mistanke om overgrep spres til flere enn strengt nødvendig. For å ivareta taushetsplikten, skal den ansvarlige for innhenting av politiattester undertegne en erklæring om taushetsplikt. Denne skal sendes til ansvarlige i ADHD Norge sentralt så fort som mulig.

- **Fornyelse av politiattest:**

Du kan ikke kreve ny politiattest senere hvis personen fortsatt har samme stilling eller verv.

Du kan kreve en ny politiattest hvis personen får ny stilling, eller hvis det har vært et opphold i jobben eller vervet over tid. Dette gjelder også hvis arbeidsoppgavene endrer seg. I disse tilfellene må du sende ny bekreftelse på formålet med politiattesten.

2 Retningslinjer for økonomistyring

ADHD Norge forvalter i hovedsak både offentlige og medlemsfinansierte midler. Alle prioriteringer skal tåle offentlig innsyn og vurderes opp mot organisasjonens formål, medlemmenes interesser og organisasjonens omdømme. ADHD Norge følger flere prinsipper og rettskilder som legger føringer på organisasjonens bruk av midler. De viktigste er tilskuddsregelsverket for den enkelte ordning, økonomiregelverket i staten, foreningsrettslige prinsipper og god organisasjonsskikk.

God organisasjonsskikk innebærer at midlene kommer medlemmene eller formålet til gode, administrasjon og representasjon skal være rimelige og tillitsvalgte skal ikke oppnå urimelige private fordeler gjennom vervet.

Forvaltning av organisasjonens midler

Fylkes- og lokallagenes midler skal primært benyttes til medlemsrettede aktiviteter, likepersonsarbeid, kurs, informasjonsarbeid og andre aktiviteter som støtter ADHD Norges formål. Fylkes- og lokallag skal prioritere medlemsrettede aktiviteter fremfor administrasjon og intern drift.

1. Styremedlemmer kan ikke delta i behandling eller beslutning av saker hvor de selv, nær familie eller virksomheter de har økonomiske interesser i, kan oppnå økonomisk fordel. Kjøp av varer eller tjenester fra styremedlemmer, nær familie eller virksomheter de kontrollerer skal som hovedregel ikke forekomme.

2. Fylkes- og lokallag kan anskaffe datautstyr når dette er nødvendig for organisasjonens drift. Utstyret skal registreres som organisasjonens eiendom og skal tilbakeleveres ved fratredelse av verv.

   Innkjøp av datautstyr, mobiltelefoner, nettbrett, kameraer og annet teknisk utstyr skal være budsjettmessig forankret og kunne dokumenteres ved forespørsel.
   Innkjøp av utstyr til privat bruk eller som hovedsakelig benyttes privat er ikke tillatt.

3. Utgifter til styremøter og interne møter skal holdes på et nøkternt nivå.
   Enkel servering kan dekkes når dette er naturlig ut fra møtets varighet og tidspunkt.
   Det er ikke naturlig å arrangere sosiale sammenkomster med hotellovernatting og/eller bekostede gjøremål som kun er for styrets medlemmer.
   Alkoholholdige drikkevarer dekkes ikke av organisasjonens midler.

4. Reiser skal gjennomføres på den mest kostnadseffektive måten som er praktisk mulig.
   Overnatting og bespisning skal være nøktern og stå i rimelig forhold til arrangementets formål.
   Før større reiseutgifter påløper skal disse være behandlet og godkjent av styret.

5. Styresamlinger, planleggingsmøter eller andre arrangementer som hovedsakelig er rettet mot styret eller tillitsvalgte, skal som hovedregel gjennomføres i Norge og ikke finansieres av organisasjonens midler dersom formålet kan oppnås på annen måte.
   Utenlandsreiser skal ha et tydelig faglig, opplæringsmessig eller organisasjonsmessig formål.
   Medlemsaktiviteter i utlandet kan gjennomføres dersom kostnadene står i rimelig for hold til aktivitetens formål og nytte.

6. ADHD Norge sentralt kan kreve dokumentasjon for alle utgifter som er belastet fylkes- eller lokallaget.
   Dersom midler er brukt i strid med disse retningslinjene, kan ADHD Norge sentralt kreve beløpet tilbakebetalt eller trekke tilsvarende beløp fra framtidige tilskudd.

Ved alvorlige eller gjentatte brudd kan sentrale organer overta den økonomiske forvaltningen i tråd med vedtektene.

Organisasjonens midler skal ikke brukes til:

- private innkjøp
- private abonnementer
- alkoholholdige drikkevarer
- bøter og gebyrer
- utstyr til privat bruk
- gaver eller fordeler til styremedlemmer utover vedtatte oppmerksomheter

Regnskapsføring, kontroll og rapportering:

7. Dersom kasserer/økonomiansvarlig ikke er valgt direkte på årsmøtet, velges et av styremedlemmene til denne funksjonen når styret konstituerer seg.
   Styreleder, styreleders familie eller nære venner kan ikke inneha dette vervet.

8. Regnskap føres etter vanlige norske regnskapsprinsipper. Kontoplanen bør ligge så nært opp til Norsk Standard Kontoplan som mulig. Regnskapet med bilag skal lagres i minst 5 år. Det anbefales at det benyttes et enkelt PC-basert regnskapsprogram, men føring i excel er fullt akseptabelt når omsetningen ikke overstiger kr 100 000.

9. Det må føres kontroll med alle utbetalinger. Mulige kontrolltiltak kan omfatte:
   a. Alle regninger anvises av en annen enn kasserer før utbetaling. Fortrinnsvis bør styreleder, ev. nestleder anvise, men dersom dette er upraktisk, kan en annen i styret gjøre det.
   b. Kontoutskrift fra banken sendes til og kontrolleres av styreleder eller en annen i styret, i tillegg til kasserer. Det anbefales at minst to i styret har tilgang til bank, hvorav den enefortrinnsvis er styreleder.

10. Kontantuttak/kassabeholdning skal reduseres til et minimum. Det skal leveres kvitteringer for tidligere kontantuttak før det kan gis et nytt.

11. Det skal utarbeides budsjett for hvert driftsår. Det bør utarbeides økonomirapport hvert kvartal hvor regnskapet sammenholdes med budsjettet. Denne legges fram på første styremøte etter kvartalsskiftet, og sendes til hovedkontoret sammen med protokollen fra styremøtet. Lokallag sender rapporten til fylkeslaget.

12. Private lån fra foreningens midler tillates ikke under noen omstendighet.

13. Prosjektmidler bevilget til fylkeslaget/lokallaget utbetales normalt som et forskudd som det skal gjøres regnskap for. For større prosjekter kan det utbetales et mindre forskudd, mens fakturaer sendes til hovedkontoret for direkte oppgjør.

14. Bilag relatert til DAM-prosjekter der regnskapet skal revideres sammen med foreningens regnskap må innsendes til hovedkontoret i original sammen med regnskapsrapporten. Kopier av bilagene følger fylkeslagets/lokallagets regnskap. MRK dette gjelder IKKE Dam-Ekspressmidler.

15. Tidsfrister gitt av hovedkontoret for innsendelse av prosjektregnskap (jfr. pkt. 7 og 8), økonomirapport (jfr. pkt. 5) og årsregnskap (jfr. pkt.10) følges nøye. ADHD Norge sentralt kan be om innsyn i bilag ved behov for kontroll.

16. Fylkeslagene sender kopi av følgende dokumenter - så raskt som mulig etter at det har vært behandlet på fylkeslagets årsmøte som skal være avholdt innen 15. mars:

- Årsmelding (signert)
- Årsregnskap (signert balanse)
- Revisors beretning (signert)
- Årsmøteprotokoll (signert)
- Årsrapport for styret (signert)
- Frist for innsending av signerte dokumenter – 15. APRIL!

Konsekvens av manglende innsendelser, er at utbetalinger til fylkeslaget blir holdt tilbake, og at fylkeslaget heller ikke kommer med i den sentrale beregningen og søknaden om momskompensasjon. Dersom frist for innsending, av en eller annen grunn, ikke kan overholdes, må det gis beskjed til sentralt hold om dette. Lokallagene sender tilsvarende til fylkeslaget. Det er også mulig for lokallag å bli med i den sentrale momskompensasjonssøknaden, men da må hovedkontoret ha mottatt godkjent og revidert årsregnskap også fra disse.

17. Når det ikke benyttes ekstern regnskapsfører, skal minst én person i tillegg til kasserer/økonomiansvarlig regelmessig (minst én gang per kvartal) se gjennom regnskapene. Dette kan med fordel være fylkeslagets/lokallagets revisor, eller det kan være en annen person fra styret, fortrinnsvis en som er regnskapskyndig.

18. Fylkeslagets/lokallagets revisor skal være, enten

a. registrert eller statsautorisert revisor, eller
b. autorisert regnskapsfører, eller
c. ADHD Norge sentralt

Det er ikke et krav til statsautorisert revisor for fylkes- og lokallagene.

Av habilitetshensyn kan revisor ikke være styremedlem i fylkeslaget/lokallaget, og heller ikke være i nær familie med eller nær personlig venn av kasserer/økonomians varlig eller styreleder. Revisor skal – ifl g. vedtektene – velges av årsmøtet. Enkelte tilskuddsgivere kan kreve at prosjektregnskapet revideres av en statsautorisert revisor. Dette fremkommer i retningslinjene for tilskuddet samt som oftest i tilskuddsbrevet.

3 Retningslinjer for profilartikler

ADHD Norge er en organisasjon med mange medlemmer. ADHD Norge har utarbeidet en felles **Designmanual** for organisasjonen, som alle må følge. For å være en enhetlig, gjenkjennelig organisasjon er det viktig at alle bruker samme logo, på samme måte og følger reglene som står beskrevet for bruk av grafiske elementer, fargevalg osv.

Dagens retningslinje er utarbeidet på bakgrunn av erfaringer og praksis i organisasjonen. Det er viktig at medlemmer og andre som kommer på arrangementer, ikke skal føle kjøpepress. Hovedfokuset i organisasjonen skal være på aktiviteter og brukermedvirkning, og ikke kommersiell aktivitet.

- ADHD Norges logo må stå alene. Fylkes- og lokallagene kan ikke sette inn navn på fylkes- og lokallagene i logoen. Ved å felle inn flere grafiske elementer som bokstaver og andre tegn endrer man det grafiske elementet. Det er mulig å benytte navn på fylkes- og lokallag hvis man plasserer det andre steder, slik at det ikke kan oppfattes som en del av det samme grafiske elementet.
- Alle fylkes- og lokallag i ADHD Norge skal benytte ADHD Norges logo som grafisk element i sosiale medier, som brevmal og ved all profilering av organisasjonen.
- ADHD Norge utvikler en egen katalog med offisielle profilartikler som kan bestilles direkte fra leverandør. Utforming av eget design på profilartikler er ikke tillatt, verken for give-aways eller salg.
- Fylkes- og lokallagene må bekoste profilartikler selv.
- Materiell til stands kan bestilles gratis fra sekretariatet.
- Fylkes- og lokallagene kan ikke videreselge profilartikler med ADHD Norges logo. Det er lov til å gi bort profilartikler med ADHD Norges logo.
- Fylkes- og lokallag i ADHD Norge kan ikke benytte sine kanaler (nettsider, sosiale medier og andre arenaer) til markedsføring av egne produkter, verken for salg eller give-aways.

Alle tillitsvalgte anbefales å ha teksten «Tillitsvalgt» på ryggen for å skille seg ut fra øvrige deltakere. Tillitsvalgte anbefales å uniformeres likt med plagg med logo og teksten «Tillitsvalgt».

Refleksvest med logo og teksten «Frivillig» anbefales benyttet av alle frivillige på aktiviteter.

4 Retningslinjer for brukermedvirkere i ADHD Norge

Med brukermedvirkning menes at de som berøres av en beslutning, eller er brukere av tjenester, får innflytelse på beslutningspros¬esser og utforming av tjenestetilbudet. Å være brukermedvirker er en frivillig oppgave hvor man som bruker eller pårørende kan velge å være med å påvirke temaer som har betydning for sak eller personer.

Brukermedvirkere skal være medlem i organisasjonen og ha gjennomført grunnopplæring i brukermedvirkning i ADHD Norge.

Brukermedvirkere i ADHD Norge bør ha god kunnskap om organisasjonen og vite hvilke standpunkter ADHD Norge har i forhold til sentrale og aktuelle spørsmål.

1. Brukermedvirkere som representerer ADHD Norge:
   a. Forslag til kandidater på fylkesnivå:

   Det er fylkesstyrene som foreslår/oppnevner brukermedvirkere på system og tjenestenivå i ADHD Norge. Det er rutinene til den instansen som etterspør brukemedvirkeren som skal følges.

   De som etterspør brukermedvirkere, kontakter fylkeslagsstyret direkte for videre dialog.
   Dersom fylkeslagsstyret er usikre eller mangler kandidater, kan LBU bistå ved behov.

b. Forslag til kandidater på regionalt nivå:

   Forslag til regionale brukerutvalg i helseforetakene gjøres i samarbeid mellom fylkeslagsstyrene i regionen. Om ikke fylkeslagene kan enes om en regional kandidat, er det LS som avgjør hvem som skal foreslås fra ADHD Norge. LS skal uansett godkjenne forslaget før det videresendes til FFO. Forslag sendes til FFO i fylket som igjen sender forslaget videre til den som etterspør.

   Forslag til regionale fagmiljøene for ADHD, Autisme og Tourettes syndrom gjøres i samarbeid mellom fylkeslagsstyrene i regionen. Om ikke fylkeslagene kan enes om en regional kandidat, er det LS som avgjør hvem som skal foreslås fra ADHD Norge. LS skal uansett godkjenne forslaget før det videresendes.

   FFO kan be om forslag til kandidater til ulike utvalg på regionalt nivå. Da er det rutinene til den som etterspør brukermedvirkningen som skal følges.

c. Forslag til kandidater på nasjonalt nivå:

   FFO kan be om forslag til kandidater til ulike utvalg på nasjonalt nivå. Da er det rutinene til den som etterspør brukermedvirkningen som skal følges.

   De som etterspør brukermedvirkere nasjonalt, kontakter sekretariatet for videre dialog. (Eks. Kortvarige nasjonale prosjekt som spørreundersøkelser, deltakelse i filmer/podkast o.l.).
   Sekretariatet har en dialog med LBU, LS eller fylkeslag der det er aktuelt.

2. Oppfølging:
Det er fylkeslagsstyret sitt ansvar å følge opp og ivareta brukermedvirkere i sitt fylke. Fylkeslagsstyret kan be LBU om råd og veiledning underveis. Fylkeslagsstyrene bør revidere oppnevninger minimum hvert andre år. Dette både for å ivareta den enkelte, og også i henhold til vurdering av egnethet.

   a. Grunnkurs for brukermedvirkere i ADHD Norge
   Kurstilbudet for brukermedvirkere i ADHD Norge er delt inn i to deler.
   - Hvordan fortelle egen historie gjennomføres i regi av fylkeslagene.
   - Innføring i brukermedvirkning – grunnkurs gjennomføres sentralt.

Det er likevel det enkelte fylkeslagsstyret som avgjør videre oppnevning.

5 Retningslinjer for likepersonskoordinator

Likepersonsarbeidet er forankret hos fylkeslagene.

Likepersonskoordinator oppnevnes av fylkesstyret og er fylkesleders – og fylkesstyrets forlengede arm med ansvar for koordinering av likepersonsarbeidet.

ADHD Norge forventer at likepersonskoordinator har god kunnskap om hva likepersons-arbeidet i ADHD Norge går ut på.

Det forventes at likepersonskoordinator forholder seg til følgende retningslinje.

Likepersonskoordinator:

- har en organisatorisk rolle og skal bistå fylkesstyret i å koordinere likepersonsarbeidet i fylkeslaget.
- har ansvar for å minne likepersonene på rapportering av likepersonsaktivitet og evt bistå de som har behov for hjelp til å få skrevet rapporter.
- sørger for at likepersonene blir invitert til samling, fysisk eller digitalt, 1-2 ganger pr år for erfaringsutveksling, i samarbeid med fylkesstyret. Samlingene kan også benyttes til faglig påfyll eller fordeling av aktiviteter jfr handlingsplanen / aktivitetsplanen.
- sørger for at det blir gjennomført kurs for likepersoner på aktivitet i fylkeslaget etter behov, og i samarbeid med fylkesstyret.
- holder oversikt over alle likepersoner på telefon og aktivitet i fylkeslaget.
- vedlikeholder at opplysninger om likepersoner på hjemmesiden stemmer med fylkeslagets oversikt.
- sørger for at felles egenerklæringsskjema med oversikt over tellende likepersoner i grunnlagsåret blir signert og sendt inn til ADHD Norge til rett tid.
- holder oversikt over likepersonskurs og sørger, sammen med fylkesstyret, for at aktuelle kandidater får delta på likepersonskurs.
- følger opp og ivaretar likepersonene i fylket i samarbeid med fylkesstyret.

- LBU initierer til en årlig digital samling for alle likepersonskoordinatorer i ADHD Norge.

6 Retningslinjer for arbeid i valgkomiteer i organisasjonen

Gjeldende for valgkomiteen sentralt

1. Valgkomiteens arbeid er å finne kandidater til landsstyret og kontrollutvalget. Oppdraget skal ivaretas etter vedtektenes bestemmelser om valgbarhet til og sammensetning av landsstyre og kontrollutvalg.

2. Det er valgkomiteens ansvar å fremme forslag på kandidater som med sine personlige egenskaper og kompetanse kan danne et styre som ivaretar ADHD Norges interesser på en god måte i landsmøteperioden.

3. Kandidater med verv i fylkeslag eller lokallag er valgbare til LS. Blir kandidater med verv i fylkeslag eller lokallag valgt inn i LS, trer de automatisk ut av sine lokale styreverv.

   Innstiller valgkomiteen kandidater med tilknytning til fylkes- eller lokallag, skal valgkomiteen klargjøre for disse kandidatene at de i sin rolle i LS skal arbeide for ADHD Norges nasjonale interesser.

4. Valgkomiteens arbeid forankres i organisasjonen på følgende måte:
   a. Medlemmer av det sittende landsstyre og kontrollutvalg innkalles til samtale med valgkomiteen.

   b. Valgkomiteen oppfordrer fylkesstyrene til i samarbeid med lokallagene å foreslå kandidater til landsstyret og kontrollutvalget.

   c. Valgkomiteen kan ha møte med/møte i landsstyret dersom dette er ønskelig fra ett av organene.

5. Alle samtaler med kandidater og rådslagningene i valgkomiteen er underlagt taushetsplikt. Det er kun valgkomiteens konklusjoner som skal offentliggjøres.

6. Det er ønskelig at valgkomiteen tar hensyn både til geografisk spredning og kjønnsfordeling i sitt innstillingsarbeid.

7. Valgkomiteen skal gjøre seg kjent med gjeldende bestemmelser og praksis vedrørende møtehyppighet, honorering m.v. for å gi best mulig informasjon til kandidatene om hva arbeidet i Landsstyret innebærer.

8. Oppdraget i valgkomiteen er ulønnet. Utgifter til reise og telefon m.v. dekkes.

Gjeldende for valgkomiteer for fylkes- eller lokallag

1. Valgkomiteens arbeid er å finne kandidater til fylkes/lokallagsstyret.

   Oppdraget skal ivaretas etter vedtektenes bestemmelser om valgbarhet til, og sammensetning av fylkes/lokallagsstyret.

2. Det er valgkomiteens ansvar å fremme forslag på kandidater som med sine personlige egenskaper og kompetanse kan danne et team som ivaretar ADHD Norges interesser på en god måte i valgperioden.

3. Valgkomiteens arbeid forankres i organisasjonen på følgende måte:
a. Medlemmer av det sittende fylkes/lokallagsstyret innkalles til samtale med valgkomiteen.

   b. Valgkomiteen oppfordrer medlemmene til å foreslå kandidater til fylkes/lokallagsstyret.

   c. Valgkomiteen kan ha møte med/møte i fylkes/lokallagsstyret dersom dette er ønskelig fra ett av organene.

4. Alle samtaler med kandidater og rådslagningene i valgkomiteen er underlagt taushetsplikt. Det er kun valgkomiteens konklusjoner som skal offentliggjøres.

5. Det er ønskelig at valgkomiteen tar hensyn både til geografisk spredning og kjønnsfordeling i sitt innstillingsarbeid.

6. Valgkomiteen skal gjøre seg kjent med gjeldende bestemmelser og praksis vedrørende møtehyppighet, honorering m.v. for å gi best mulig informasjon til kandidatene om hva arbeidet i fylkes/lokallagsstyret innebærer.

7. Oppdraget i valgkomiteen er ulønnet. Utgifter for valgkomiteen dekkes etter avtale med styret.

7 Retningslinjer ved opphør av medlemskap for bruker- og pårørenderepresentanter og tillitsvalgte

Bakgrunn

I vedtektene står det: Kun medlemmer av ADHD Norge kan ha tillitsverv. Dersom medlemskapet avsluttes, uansett årsak, trer personen automatisk ut av alle tillitsverv internt og eksternt. Dette gjelder også ved manglende innbetaling av medlemskontingent.

Brukerrepresentanter

ADHD Norge nasjonalt og ADHD Norges fylkeslag skal ha god kontroll over hvor de har brukerrepresentanter og hvem som er brukerrepresentanter.

Oppnevning

Før ett navn meldes inn til de som har forespurt om brukerrepresentant skal det sjekkes at brukerrepresentanten har betalt medlemskontingenten for inneværende år.
Alle brukerrepresentanter skal også være gjort kjent med at det i vedtektene kreves at man er medlem for å være brukerrepresentant.

Avsluttet medlemskap

1. Umiddelbart etter at fylkesleder er gjort kjent med at en brukerrepresentant ikke har betalt medlemskontingent etter 1. purring skal fylkesleder eller den fylkesstyret utpeker ta kontakt med brukerrepresentanten pr tlf for å orientere om at kontingent må være betalt for å kunne representere ADHD Norge. Brukerrepresentanten får pr. tlf. 1 ukes frist til å ordne dette.

2. Dersom kontingent ikke er betalt etter fristens utløp sendes det brev/e-post til brukerrepresentanten der det går fram at kontingent må være betalt senest ved forfall på 3. purring. I brevet/e-posten må det fremgå at ved manglende betaling på 3. purring vil medlemskap avsluttes og brev/e-post sendes til FFO og ADHD Norge om at man ikke lenger representerer ADHD Norge.

Tillitsvalgte

ADHD Norge og ADHD Norges fylkes – og lokallag skal ha god kontroll på sine tillitsvalgte. Med tillitsvalgt i denne sammenhengen mener vi styre – og varamedlemmer, valgkomite, likepersoner og andre som representerer ADHD Norge internt og eksternt.
Alle tillitsvalgte skal være gjort kjent med at det i vedtektene kreves at man er medlem for å være tillitsvalgt. Tillitsvalgte skal også være gjort kjent med alle styrende dokumenter.

8 Retningslinjer for inaktive fylkes- og lokallag

For lokallag:

- Dersom et lokallag ikke klarer å velge et styre på årsmøtet, kan årsmøtet vedta at fylkesstyret overtar driften og jobber for å finne kandidater til et nytt styre frem til neste ordinære årsmøte. Fylkesstyret står fritt til å kalle inn til ekstraordinært årsmøte dersom de har kandidater til et nytt styre.

- Dersom fylkesstyret ikke har funnet kandidater til styreverv, skal lokallaget oppløses i tråd med vedtektene § 22. Eventuelle midler tilfaller fylkeslaget.

For fylkeslag:

- Dersom et fylkeslag ikke klarer å velge et styre på årsmøtet, kan årsmøtet vedta at Landsstyret overtar driften og jobber for å finne kandidater til et nytt styre frem til neste ordinære årsmøte. Landsstyret står fritt til å kalle inn til ekstraordinært årsmøte dersom de har kandidater til et nytt styre.

- Dersom Landsstyret ikke har funnet kandidater til styreverv, eller funnet løsning for å drive etter annen organisasjonsmodell, jf § 12.5, kan fylkeslaget oppløses i tråd med vedtektene § 22. Eventuelle midler som er tilgjengelig i fylkeslaget ved oppløsnings tidspunkt blir overført til ADHD Norge, men øremerkes til en eventuell gjenoppstart av fylkeslaget.

- Oppfølging av lokallag, likepersoner og brukermedvirkere er en del av driften til fylkeslaget og skal følges opp av Landsstyret.
  Landsstyret kan delegere arbeidet til f.eks LBU, sekretariatet o.s.v.

- ADHD Norges Landsstyre står ikke ansvarlig for å holde aktiviteter i et fylke hvor driften av fylkeslaget er overført til Landsstyret.

Kapittel 4:

Øvrige retningslinjer

1 Retningslinjer for tildeling av gaver ved avgang fra sentrale tillitsverv i ADHD Norge

Når noen trer ut av følgende sentrale tillitsverv i ADHD Norge skal vedkommende takkes av med gave:

Landsstyret, herunder representant for :
ADHD Norge Ung
Kontrollutvalg
Valgkomite Vedtektskomité

Disse vervene er sentrale og har alle en funksjon overfor Landsmøtet i ADHD Norge.

Den som trer inn i nytt verv takkes av med gave for avsluttet verv/landsstyreperiode. Det skilles ikke mellom faste representanter og vararepresentanter.

Øvrige utvalg som blir satt ned av landsstyret i ADHD Norge, takkes av for innsatsen muntlig.

2 Hva som dekkes av kostnader til formelle møter i ADHD Norge

ADHD Norge har et stramt budsjett og er avhengig av årlige driftsmidler fra det offentlige for å drifte organisasjonen. Det er derfor viktig å ha klare retningslinjer for hva som dekkes av organisasjonen på de formelle møter og samlinger som er angitt i denne dokumentet.

Reiser skal etter en samlet vurdering foretas på den for organisasjonen hurtigste og rimeligste måte.

Organisasjonen følger statens reiseregulativ hva gjelder kilometergodtgjørelse (skattefritt) og krav til dokumentasjon. Diett godtgjøres normalt ikke.

- **Landsmøte (§ 5 i vedtektene):**

Landsmøtet er organisasjonens øverste organ og arrangeres hvert annet år, jf. §§ 5.1 og 5.6.
Hvert fylkeslag kan sende inntil fire delegater, ADHD Norge Ung kan sende inntil to delegater.
Opphold og reisekostnader for disse dekkes av organisasjonen, jf. § 5.2.
Fylkeslagene har anledning til å sende observatører til landsmøtet for egen regning, jf. § 5.2.
Organisasjonen dekker opphold og reisekostnader for sittende landsstyre (LS), sittende kontrollutvalg (KU) og sittende valgkomité.
Organisasjonen dekker ikke opphold og reisekostnader for innstilte kandidater til verv, med unntak av innstilt styreleder.

- **Fylkeslederkonferanse (§ 7 i vedtektene):**

Fylkeslederkonferansen er et rådgivende organ for landsstyret samt en arena for utvikling av ADHD Norge, jf. § 7.1.
Fylkeslagene kan sende to representanter. Opphold og reisekostnader dekkes av organisasjonen, jf. § 7.2.
Organisasjonen dekker også opphold og reisekostnader for LS, KU,
ADHD Norge Ung representant og valgkomité.

- **Høringsmøte:**

Det kan være aktuelt med høringsmøter ut over disse to faste møtene. Slike møter er ikke vedtektsfestet. Formålet med disse møtene er å få bedre prosesser frem mot Landsmøtet.
Hvert fylkeslag får her en representant hvor opphold og reisekostnader dekkes av organisasjonen.
Organisasjonen dekker også opphold og reisekostnader for komiteen som initierer til høringsmøtet, LS, KU og ADHD Norge Ung representant.
Møtet kan også bli avholdt digitalt.

- **Likepersonssamling:**

ADHD Norge består av frivillige ressurser. Organisasjonen ønsker å ha fokus på likepersoner og vil så langt det lar seg gjøre holde samling for likepersoner hvert år. Disse samlingene er ikke vedtektsfestet.

Hvor mange likepersoner hvert fylkeslag kan sende på disse samlingene er avhengig av budsjett og eventuelt prosjektmidler. Organisasjonen dekker opphold og reisekostnader for disse personene.
Organisasjonen dekker også opphold for likepersons- og brukermedvirkningsutvalget.

- **Likeperson- og brukermedvirkningsutvalget**

Ved behov for fysiske møter i utvalget, dekkes reisekostnader og opphold til dette inntil to ganger pr år.

- **ADHD Norge Ung samling (§ 8 i vedtektene):**

ADHD Norge Ung skal være et rådgivende organ for landsstyret og fylkeslagene. Dette er en arena for utvikling av organisasjonen i saker som interessepolitikk og organisasjonsutvikling med fokus på unge, jf. § 8.1.
ADHD Norge Ung består av en delegat og en varadelegat fra hvert fylkeslag i alderen 15-25 år, jf. § 8.2.
Det kalles inn til ungkonferanse for ADHD Norge Ung minst en gang pr år, jf. § 8.3. Fylkeslagene kan sende en delegat og en varadelegat til samlingen. Opphold og reisekostnader for disse dekkes av organisasjonen.

LS kan stille med en representant hvor opphold og reisekostnader dekkes av organisasjonen. Denne representanten skal ha en konkret rolle/oppgave under oppholdet.

- **Dekning ved behov for ledsager:**

Den som har behov for ledsager, må fremvise dokumentasjon på behovet, dvs relevant legeerklæring. Kostnadene som dekkes, vil da være reise og evt. opphold. Kostnadene refunderes i etterkant.
Det er viktig at behovet for ledsager må avklares på forhånd med sekretariatet.
Der det kommunale ledsagerbeviset er gyldig, så bør også dette sjekkes ut på forhånd.

3 Retningslinjer for prosjektsøknader i Stiftelsen DAM

Stiftelsen Dam gir støtte til helseprosjekter og forskning. Det er fire ulike program å søke på, Ekspress, Helse, Utvikling og Forskning.

For å søke midler gjennom ADHD Norge gjelder disse retningslinjene:

- Eierskap til prosjektet
- Følger mal til prosjektbeskrivelse
- Gjennomføringsevne
- Brukermedvirkning
- Verdi for brukerne
- Verdi for ADHD Norge

- Søknader hvor sekretariatet er i tvil forelegges Landsstyret

For prosjekter innenfor Helse, Utvikling og Forskning vil det være hensiktsmessig å ta kontakt med sekretariatet i ADHD Norge for å lufte idè og fremdrift før skjema opprettes.

Helse

Søknader i programmet Helse kan sendes inn løpende og denne ordningen brukes av fylkes- og lokallag, samt nasjonale prosjekt. Her kan man søke prosjektstøtte opptil 400.000 kroner på inntil 2 år. Her kreves regnskapsrapport og utbetaling over 400 000 kr krever i tillegg revidering.

➔ *Les mer om Helse her; https://dam.no/programmer/helse/om-programmet/*
➔ For å søke må du opprette en bruker via Damnett; https://damnett.no/#home/home

Søkere som ønsker å søke gjennom ADHD Norge må det tas kontakt med sekretariatet hvor man diskuterer formål og innhold i prosjektet. Det må lages en prosjektskisse og prosjektene må kunne gjennomføres innen tidsfrist. Prosjektets forventede verdi for ADHD Norge og for brukerne som organisasjonen representerer skal komme tydelig frem i søknads-skjema og prosjektbeskrivelse.

Utvikling

Søknader i programmet Utvikling har én utlysning i året. Søknadsprosessen for Utvikling gjennomføres i to trinn. Første trinn er en kortfattet skissesøknad. De høyest rangerte søknadene inviteres til å sende inn full søknad. Her kan man søke om prosjektstøtte opptil 1 500 000 kr på inntil 4 år. Her kreves regnskapsrapport og revidering.

➔ *Les mer om Utvikling her; https://dam.no/programmer/utvikling/om-programmet/*
➔ *For å søke må du opprette en bruker via Damnett; https://damnett.no/#home/home*

For eksterne søkere som ønsker å søke gjennom ADHD Norge må det tas kontakt med sekretariatet hvor man diskuterer formål og innhold i prosjektet. Det må lages en prosjektskisse, hvor også brukermedvirkning beskrives. Prosjektets forventede verdi for ADHD Norge og for brukerne som organisasjonen representerer skal komme tydelig frem i søknadsskjema og prosjektbeskrivelse.

Forskning

Søknader i programmet forskning har én utlysning i året, som publiseres i november. Søknadsprosessen for Forskning gjennomføres i to trinn. Første trinn er en kortfattet skissesøknad. De høyest rangerte søknadene inviteres til å sende inn full søknad. Forskningsprogrammet finansierer forskerstillinger, og det kan søkes om støtte til phd- og postdoktorstillinger. Her kan man søke om lønnsmidler for inntil tre fulle årsverk fordelt over maksimalt fire år. Her kreves regnskapsrapport og revidering.

➔ *Les mer om Forskning her; https://dam.no/programmer/forskning/om-programmet/*
➔ *For å søke må du opprette en bruker via Damnett; https://damnett.no/#home/home*

For eksterne søkere som ønsker å søke gjennom ADHD Norge må det tas kontakt med sekretariatet hvor man diskuterer formål og innhold i prosjektet. Det må lages en prosjektskisse, hvor også brukermedvirkning beskrives. Prosjektets forventede verdi for ADHD Norge og for brukerne som organisasjonen representerer skal komme tydelig frem i søknadsskjema og prosjektbeskrivelse.